I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

REGIOONIDE KOMITEE

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE TÄISKOGU 153. ISTUNGJÄRK, 8.2.2023–9.2.2023

Euroopa Regioonide Komitee resolutsioon teemal „Linnad ja piirkonnad reageerivad energiakriisile: teel tõelise Euroopa energialiidu poole“

(2023/C 157/01)

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE,

— võttes arvesse Euroopa Komisjoni 18. mai 2022. aasta kava „REPowerEU“ ([1]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrust (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega ([2]),

— võttes arvesse nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrust (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid ([3]),

— võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus kõrgetele energiahindadele reageerimiseks võetavate erakorraliste sekkumismeetmete kohta ([4]),

— võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu ([5]),

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 15. detsembril 2022 vastu võetud järeldusi ([6]),

— võttes arvesse nõukogu 22. detsembri 2022. aasta määrust (EL) 2022/2578, millega luuakse turukorrektsioonimehhanism liidu kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest ([7]),

— võttes arvesse nõukogu 22. detsembri 2022. aasta määrust (EL) 2022/2577, millega kehtestatakse raamistik taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ([8]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi 5. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni ELi reaktsiooni kohta energiahindade tõusule Euroopas ([9]),

---

([1]) COM(2022) 230 final.
([2]) ELT L 173, 30.6.2022, lk 17.
([3]) ELT L 206, 8.8.2022, lk 1.
([4]) COM(2022) 473 final.
([5]) COM(2022) 549 final.
([6]) https://www.consilium.europa.eu/media/60872/2022-12-15-euco-conclusions-en.pdf
([7]) ELT L 335, 29.12.2022, lk 45.
([8]) ELT L 335, 29.12.2022, lk 36.
([9]) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0347_ET.html

ELi linnad ja piirkonnad kui energiakriisi peategelased

1. rõhutab ELi 90 000 väikelinna ja küla, 900 linna ja 280 piirkonda esindava 1,2 miljoni kohaliku ja piirkondliku juhi õiguslikku vastutust ja rolli energiakriisiga tegelemisel, pakkudes haavatavatele leibkondadele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) majanduslikku ja sotsiaalset tuge. Hoolimata energiahindade järsust tõusust ja kõrgest inflatsioonist on kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused jätkanud oluliste teenuste osutamist ning on võtnud meetmeid, et tagada energiasääst, energia valdkonna toimepidevus ja hädaolukorra lahendamise plaanid, eesmärgiga tugevdada energiaalast vastupanuvõimet;

2. tunnustab Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamendi enneolematuid jõupingutusi kiireloomuliste meetmete kehtestamisel, kuid märgib siiski, et praegused algatused ei paku kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele vajalikku kohest toetust;

3. kutsub eesistujariik Rootsit üles tuginema eesistujariigi Tšehhi Vabariigi eeskujulikele jõupingutustele ja kiirendama paketi „Eesmärk 55“ ülejäänud seadusandlike ettepanekute vastuvõtmist ning tagama, et ELi õigusaktid oleksid energiakriisi lahendamiseks sobilikud, võttes arvesse asjakohaseid komitee arvamusi ([10]);

4. rõhutab, et paljud linnad ja piirkonnad on võtnud vastu ambitsioonikamad eesmärgid kui asjaomaste riikide valitsused oma riiklikes energia- ja kliimakavades. Komitee kutsub kõiki liikmesriike üles kaasama kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi aktiivselt riiklike energia- ja kliimakavade läbivaatamisse ja ajakohastamisse 2023. aastal kooskõlas juhtimismääruse artikliga 11 ([11]);

5. kutsub üles paremini ühtlustama ja lihtsustama ELi eri energia- ja kliimaalgatusi ([12]) ning pakkuma kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele vajalikku rahalist ja tehnilist tuge;

Kiirendada üleminekut puhtale energiale linnades ja piirkondades, pidades silmas tõelist Euroopa energialiitu

6. on sügavalt mures selle pärast, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 27. istungjärgu tulemusel ei vähene kasvuhoonegaaside heitkogused maailmas ei suuremal määral ega kiiremas tempos ega kutsuta üles kõigi fossiilkütuste kasutust järk-järgult vähendama. Komitee rõhutab, et kuigi on oluline kiirendada üleminekut puhtale energiale ja lõpetada sõltuvus fossiilkütustest, aitavad vähese CO_2 heitega energiaallikad endiselt pakkuda stabiilset ja taskukohast energiat kooskõlas liikmesriikide energiaallikate jaotusega;

7. kutsub üles looma tõelise Euroopa energialiidu koos kogu ELis täielikult integreeritud ja hästi ühendatud turuga, mille keskmes oleks hästi toimiv juhtimissüsteem. Täielik integratsioon eeldab, et liikmesriigid võtaksid endale vastutuse piisava ja kindla energiavarustuse tagamise eest, vältimaks seda, et kitsaskohad tootmises ja kõrged hinnad mõjutaksid ka teisi liikmesriike;

8. kordab, et põhimõte seada energiatõhusus esikohale on ülimalt tähtis, ja tunneb heameelt jõupingutuste üle, mida tehakse energiasäästumeetmete edendamiseks kõigil tasanditel kogu ELis. Komitee märgib, et kuigi mõni liikmesriik ei ole veel võtnud meetmeid gaasi- ja elektritarbimise vähendamiseks kodumajapidamistes, ettevõtetes või avaliku sektori asutustes, ([13]) on paljud linnad üle kogu ELi ühinenud linnade energia säästmise kampaaniaga „Linnade energiasäästusprint“, kehtestades muu hulgas energia säästmise meetmed kütte, valgustuse, liikuvuse ja teadlikkuse suurendamise valdkonnas;

9. leiab, et meetmed ei peaks olema piiratud praeguse kriisiga, ja kutsub Euroopa Komisjoni üles esitama ettepaneku energia piisavuse kohta, et ühtlustada energiasäästu kõigis poliitikavaldkondades. Komitee kutsub üles edendama märkimisväärseid muutusi käitumises ja neid asjakohaselt premeerima;

([10]) Vt komitee arvamused energiatõhususe direktiivi, taastuvenergia direktiivi, hoonete energiatõhususe direktiivi ja gaasiturgude CO_2 heite vähendamise ELi raamistiku läbivaatamise kohta.

([11]) Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artiklis 11 on sätestatud, et iga liikmesriik seab sisse mitmetasandilise kliima- ja energiadialoogi, mille raames kohalikud omavalitsused ja muud asjaomased sidusrühmad saavad osaleda ja arutada määruse artiklis 2 sätestatud liidu kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamise üle.

([12]) Näiteks linnapeade kliima- ja energiapakt, Euroopa missioonid „Kliimaneutraalsed ja arukad linnad“ ja „Kliimamuutustega kohanemine“, Euroopa kliimapakt, „ELi saarte puhas energia“ jt.

([13]) Saving-Energy-for-Europe-Ex.Summary.pdf (eeb.org).

10. kordab oma üleskutset Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele toetada ühtsete kontaktpunktide loomist piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et kiirendada investeeringuid energiatõhusasse ehitamisse, hoonete renoveerimisse ja energiasäästuprojektidesse, võttes arvesse uue Euroopa Bauhausi põhimõtteid. Komitee kutsub liikmesriike üles eraldama selleks kava „REPowerEU“ vahendeid ja kasutama neid koostöös Euroopa Investeerimispangaga;

11. peab tervitatavaks kokkulepet taastuvenergiaprojektide kiiremate loamenetluste kohta ning kutsub liikmesriike üles tegema kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja kohalike kogukondadega täielikku koostööd, et tagada keskkonnakaitse ja edendada sotsiaalset heakskiitu. Komitee märgib, et kiiresti on vaja töötada välja sujuvad haldusmenetlused ja kõrvaldada bürokraatlikud tõkked, et taastuvenergiat saaks kasutada maapiirkondade elamutes. Ta rõhutab, et maapiirkondades on suur taastuvenergia tootmise potentsiaal, sealhulgas metsa biomassi kestlik kasutamine taastuvenergiana, ning seal võib olla kasu ulatuslikumast võrguühendusest ja uutest tööhõivevõimalustest, eriti nooremate inimeste ja naiste hulgas;

12. kiidab heaks kokkuleppe keelustada alates 2035. aastast uute sõiduautode ja kaubikute fossiilkütusel töötavad sisepõlemismootorid. Komitee rõhutab vajadust alternatiivsete, taskukohaste ja juurdepääsetavate kütuste ning vastavate tanklate ja laadimisjaamade järele kõigis ELi piirkondades. Ta rõhutab komitee autotööstuspiirkondade liidu nõudmist, et õiglase ülemineku mehhanismiga toetataks ulatusliku autotööstuse ja selle tarnetööstusega piirkondade sotsiaal-majanduslikku struktuuri;

13. nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid hõlbustaksid rahvusvahelise ja piirkondadevahelise elektrienergia ülekandetaristu arendamist, mis võimaldaks jagada elektrienergiat erinevatest taastuvatest energiaallikatest, mis on kohalikest kliimatingimustest ja iseärasustest tulenevalt koondunud teatavatesse piirkondadesse. Kui kaugetes piirkondades saadaolevat elektrienergiat saab transportida ühest piirkonnast teise, vähendab see elektrikatkestusi ja lihtsustab elektrivõrkude haldamist, sillutades teed 100-protsendilisele elektrienergia tootmisele taastuvatest energiaallikatest;

14. tuletab meelde tungivat vajadust arendada ja dekarboniseerida linna- ja maapiirkondade liikuvust ning nõuab jõulisi meetmeid, et edendada turvalist taristut ja avaliku ruumi ümberjaotamist linnapiirkondades. Komitee rõhutab, et piirkonnad ja linnad vajavad paindlikku raamistikku, eelkõige seoses avaliku teenindamise kohustuse suuniste läbivaatamisega;

15. kutsub sellega seoses Euroopa Komisjoni üles käivitama ühise riigihangete katseprojekti, et varustada mitmed ELi linnad ja nende ümbrus vesinikubussidega. Katseprojekti laiendataks teises etapis teistele ELi linnadele ja piirkondadele;

16. rõhutab, et puhta energia lahendused on sageli endiselt kallid ning puhta energia projektidesse investeerimise menetlused on tihti aeganõudvad ja väga bürokraatlikud. Komitee kutsub üles tegema ambitsioonikamaid ettepanekuid, et muuta taastuvenergia lahendused turul kõige lihtsamateks ja odavamateks võimalusteks, mis oleksid tänu sellele kättesaadavad ka madala sissetulekuga leibkondadele;

17. kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles eraldama osa kava „REPowerEU“ vahenditest selleks, et töötada Euroopa linnarahastu ([14]) eeskujul välja toetusvahendid, millega pakkuda otserahastamist kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega omavalitsustele ning energiasüsteemi ümberkujundamisel struktuursete takistustega silmitsi seisvatele omavalitsustele, et koostada turukindlad investeerimiskavad ning toetada energiatõhusat ehitamist ja elamute renoveerimist, eriti maapiirkondades. Komitee nõuab lisaks heldeid toetusi haavatavatele leibkondadele, kes ei tule toime esmaste kulude katmisega;

18. hoiatab täiendavate ettepanekute eest paigutada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid ümber taaste- ja vastupidavusrahastusse, et rahastada kava „REPowerEU“, ning on vastu mis tahes katsetele vahendeid piirkondadelt ära võtta, sest see on vastuolus ELi põhimõtetega, eelkõige aktiivse subsidiaarsuse põhimõttega, ja kokkulepetega eelarve jagatud täitmise kohta;

19. kutsub üles kaasama kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused taaste- ja vastupidavusrahastu kavade uute REPowerEU peatükkide koostamisse, tagamaks, et nende uute peatükkide abil rahastatakse strateegilisi projekte, mille on koostanud kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused või mis on koostatud nendega koostöös, ning uusi piiriüleseid taristuid;

20. tunnistab energiasolidaarsuse meetmete esimest vahetut positiivset mõju energiahindadele ning väljendab toetust ELi energiaplatvormi tugevdamisele;

([14]) EUCF – Home (eucityfacility.eu).

21. ootab elektrituru korraldust käsitleva direktiivi läbivaatamist ning loodab, et see sisaldab meetmeid gaasi- ja elektrihindade sidumise vähendamiseks tasemeni, mis vastaks gaasi osakaalule lõplikus elektritootmises;

22. kutsub Euroopa Komisjoni üles tunnustama energiakogukondade, tootvate tarbijate ja kohalike omavalitsuste õigust tegeleda kohaliku taastuvelektri tarnimisega, muutumata täielikult reguleeritud jaetarnijaks, ning tagama, et nendel mittekutselistel turuosalistel on võrdsed õigused võrgule juurde pääseda;

23. rõhutab, et kõik lühiajalised meetmed, nagu veeldatud maagaasi impordi suurendamine, peavad olema ajutised ega tohiks sõltuvust suurendada. Komitee rõhutab, et taristuinvesteeringud peaksid olema rohelise gaasi valmidusega, et taastuvallikatest toodetud vesiniku ja muude taastuvkütuste abil valmistuda kliimaneutraalsuse saavutamiseks;

24. kordab oma üleskutset Euroopa Komisjonile ja kaasseadusandjatele suurendada mitmeaastase finantsraamistiku eelseisva läbivaatamise käigus investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni, sealhulgas kliimaneutraalsetesse lahendustesse, nagu ELi missioonid „Kliimaneutraalsed ja arukad linnad“ ja „Kliimamuutustega kohanemine“ ning piirkondliku innovatsiooni partnerlused, ning töötada kooskõlas uue Euroopa Bauhausi põhimõtetega välja uued rahastamisliinid, et toetada avaliku ja erasektori hoonete renoveerimissektori konsortsiume ja piirkonna tasandi kliimaneutraalseid lahendusi;

25. rõhutab, et praegune energiakriis annab ka võimaluse märkimisväärselt suurendada elektrifitseerimist ja vesiniku tootmist taastuvallikatest ning toetada veelgi uuenduslike tehnoloogiate, näiteks süsinikdioksiidi kogumise, utiliseerimise ja säilitamise (CCUS) tehnoloogia arendamist, mis on puhtad lahendused meie majanduse CO_2 heite vähendamiseks. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles toetama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste investeeringuid taastuvallikatest toodetud vesiniku taristutesse tulevase vesinikupanga kaudu, kasutades ära piirkondlikul ja kohalikul tasandil olemasolevaid parimaid tavasid ning edendades nende levitamist kogu ELis;

26. juhib tähelepanu asjaolule, et rohe- ja digipöörde kiirendamiseks on hädavajalik investeerida kohalike ja piirkondlike omavalitsuste töötajate oskuste arendamisse ja täiendamisse. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles käivitama Euroopa oskusteaasta 2023 raames sellise kohaldamisalaga erialgatust;

Võitlus energiaostuvõimetuse ja liikuvusvaesusega, jätmata kõrvale ühtegi piirkonda, linna ega kodanikku

27. taunib energia- ja toidukriisi sotsiaalset mõju kodanikele ja VKEdele. Komitee kutsub kõiki liikmesriike üles seadma oma riiklikus energia- ja kliimakavas selge energiaostuvõimetuse vähendamise eesmärgi. Komitee kutsub liikmesriike üles töötama energia- ja sotsiaalpoliitikas välja integreeritud meetmed, et võidelda energiaostuvõimetuse vastu ja see kaotada, tuginedes ka ELi energiaostuvõimetuse vaatluskeskuse ja energiaostuvõimetuse nõustamiskeskuse abil kogutud kogemustele;

28. kutsub Euroopa Komisjoni ja kaasseadusandjaid üles tagama, et uute ja olemasolevate poliitikavahenditega kaasneksid tugev sotsiaalne pakett ja õiglase ümberjaotamise meetmed, et panna alus energiasüsteemi õiglasele ümberkujundamisele, pidades eelkõige silmas haavatavaid leibkondi ja noori. Energiasüsteemi ümberkujundamise poliitika rakendamisega, näiteks energiatõhusa renoveerimise või taastuvenergia kasutuselevõtuga, peaks kaasnema asjakohane sihipärane rahaline, tehniline ja sotsiaalne toetus, et lihtsustada nende meetmete kaasavust;

29. rõhutab, et energiakriisil on naistele proportsionaalselt suurem mõju, ning kutsub Euroopa Komisjoni üles kindlustama oma toetusmehhanismide puhul sooga arvestamise, tagamaks, et need ei põhjusta soolise ebavõrdsuse suurenemist;

30. väljendab sellega seoses heameelt selliste ajutiste solidaarsusmaksete kehtestamise üle, millega jaotada energiasektori liigtulu ümber lõpptarbijatele, ning kutsub liikmesriike üles eraldama kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele sihtotstarbelisi vahendeid, et tegeleda energiaostuvõimetuse ja liikuvusvaesusega kohalikul tasandil;

31. rõhutab, et energiakriisil on proportsionaalselt suurem mõju maapiirkondade väikese sissetulekuga leibkondadele, kes peavad kasutama oma autosid, et pääseda juurde esmatähtsatele teenustele. Komitee toonitab, et ühistranspordi areng peaks vähendama ruumilist ebavõrdsust ja liikuvusvaesust;

32. kutsub Euroopa Komisjoni üles pakkuma kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele kiireid lahendusi juhul, kui riikide valitsuste toetusest ei piisa, ning nõuab tungivalt, et eelarve-eeskirjades jäetaks puudujäägi arvutamisest välja energiakriisiga seotud sihtotstarbelised investeeringud;

33. kutsub Euroopa Komisjoni üles nõrgendama energia- ja põllumajandusturgude vahelisi sidemeid, et vähendada põllumajandustootmise energiamahukust. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles toidusüsteemi põhjalikult ja struktuurselt uuendama, nii et lõpeks spekuleerimine rahvusvahelistel turgudel, suureneks reguleeritus ja kaitstaks põllumajandustootjate sissetulekuid;

34. kutsub Euroopa Komisjoni üles edendama kompostimist kui biomassi eelistatavat kasutamist orgaanilise väetise tootmiseks ja seega vähendama sõltuvust maagaasist ja naftast saadud sünteetilistest väetistest, tingimusel, et valitud tehnoloogia ei avalda negatiivset mõju õhukvaliteedile. Komitee nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon edendaks energiatõhusamaid tootmismudeleid, nagu kestlik säilitav põllumajandus, rõhutades samal ajal biomassi tootjate topeltrolli potentsiaalsete biomassi kasutajatena oma energiavajaduste rahuldamisel;

35. rõhutab, et suurem nõudlus biokütuste järele võib toidukriisi süvendada. Seepärast ergutab komitee Euroopa Komisjoni ja liikmesriike seadma prioriteediks põllumajandustoodete kasutamise toiduna;

36. on veendunud, et olemasolevaid ELi rahastamisvahendeid ja -menetlusi tuleks edasi arendada ning kohandada need eri oludele, eesmärgiga tagada eri programmide koostoime ([15]). Sellega seoses juhib komitee tähelepanu erilistele probleemidele, millega seisavad silmitsi maapiirkonnad ja geograafiliselt ebasoodsate tingimustega piirkonnad;

37. peab tervitatavaks komisjoni rohelise kokkuleppe tööstuskava raames tehtud ettepanekut muuta riigiabi ajutine kriisiraamistik ajutiseks kriisi- ja üleminekuraamistikuks, mis hoogustaks investeeringuid taastuvenergia kiiremaks kasutuselevõtuks. See hõlmaks selliste investeeringute stimuleerimist, mis viivad heitkoguste märkimisväärse vähendamiseni, nähes ette kõrgemad abi ülemmäärad ja abi käsitlevate arvutuste lihtsustamise. Samuti tuleks toetada tööstuse CO_2 heite vähendamist ja selliste seadmete tootmist, mis on vajalikud kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks. Komitee toetab üldiselt lähenemisviisi, mille eesmärk on anda liikmesriikidele ning kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele suurem paindlikkus, et toetada meetmeid vähese CO_2 heitega majandusele üleminekuks olulistes sektorites, nagu taastuvallikatest toodetud vesinik, hoonete energiatõhusus, süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine ning heitevabad sõidukid;

38. rõhutab siiski, et leebematest riigiabi eeskirjadest põhjustatud moonutusi tuleb nii palju kui võimalik vältida ning et Euroopa Komisjon peab püüdma tasakaalustada liikmesriikide erinevaid nõudmisi. Vastasel juhul võib ühtne turg kannatada edasise killustumise tõttu, mis on tingitud liikmesriikide erinevast finantssuutlikkusest toetada oma ettevõtteid, süvendades seega veelgi territoriaalseid erinevusi;

39. on valmis jätkuvalt toetama parimate tavade levitamist ja kordamist ning energiameetmete rakendamist komitee algatuse „Roheline kokkulepe kohalikul tasandil“ ja eelkõige rohelist kokkulepet kohalikul tasandil käsitlevate käsiraamatute pideva edasiarendamise kaudu;

40. kohustub tugevdama energiajulgeoleku ja energia taskukohasuse alast koostööd oma naabritega kohalikul ja piirkondlikul tasandil;

41. kordab oma üleskutset komisjonile kaasata komitee institutsioonilise partnerina energiaostuvõimetuse ja haavatavate tarbijate koordineerimisrühma ning on valmis andma sellesse institutsioonidevahelisse koostöösse panuse oma töörühma „Roheline kokkulepe kohalikul tasandil“ kaudu;

42. teeb komitee presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Komisjonile, Euroopa Parlamendile, ELi nõukogu eesistujariikidele Rootsile ja Hispaaniale ning Euroopa Ülemkogu eesistujale.

Brüssel, 9. veebruar 2023

Euroopa Regioonide Komitee president

Vasco ALVES CORDEIRO

([15]) Vt Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Õiglane ja kestlik üleminek söekaevanduspiirkondade ja energiamahukate piirkondade kontekstis“ (ELT C 498, 30.12.2022, lk 36).